

ג. מאור שלא נעשה ע"י אדם, כגון שנשבר הכותל מאליה; שיעורו להביא את הטומאה מבית לבית – כמלא אגרוף גדול, אגרופו של בן אבטיח. אמר ר' יוסי: וישנו – לאותו אגרוף – כראש גדול של אדם. נעשה בידי אדם – שיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה, שהוא כפונדיון האיטלקי וכסלע נירונית. (יש משערים שהוא לא גדול מ-26 מ"מ. ע' מדות ומשקלות של תורה' פרק קמה). וישנו כמלא נקב של עול (- שבו תוקעין יתד לצורך קשירת רצועות העול. רש"י).

דף לח

נט. כלי חרס וכלי שטף – כיצד הם מקבלים טומאה?

כלי חרס אינם מקבלים טומאה אלא מתוכם (תוכו).

נטמא תוכם – נטמא גבם.

א. התוס' הוכיחו [דלא כרבנו שמואל, ומובא בסו"ס ראב"ן] שמשמאים טהרות במגעם, בין שנגעו

הטהרות בתוך הכלי או בגבו.

ב. בדין מקום החקק שיש לכלי חרס תחתם, נחלקו הראשונים. (ע' בפירוט בשבת טו-טז).

כלי חרס שאין להם תוך – אינם מטמאים.

אין מדרס בכלי חרס.

בטומאות מסוימות, נטמא הכלי בהיסט ללא מגע.

הרמב"ם (אבות הטומאה ז,ג. וע' בהל' כלים יג,ד) כתב שכלי חרס שיש להם תוך, מקבלים טומאת

אחוריים ממשקין טמאים שנגעו בגבם, טומאה דרבנן. אבל רש"י פרש שלא גזרו בהם טומאת

אחורים ע"י משקין טמאים, שהרי אף משקה זב וזבה אינם מטמאים אותם מגבם (וכן דעת

הראב"ד בהל' אבה"ט שם).

כלי שטף (= כלי עץ. ו"א שגם כלי מתכת נקראים כן. עתוס' ור"ג כאן ורש"י חולין כה. ועוד) – מקבלים

טומאה בין מתוכם בין מגבם [במגע בגופם ולא באוירם]. במה דברים אמורים – בטומאה דאורייתא, אבל

בטומאת משקין דרבנן (- משקים טמאים המטמאים כלים מגזרת חכמים, משום משקה זב וזבה), עשו בה חכמים היכר

כדי שלא ישרפו עליה תרומה וקדשים, ולכן אמרו שאם יש לכלי תוך, כשנטמא תוכו נטמא כולו

וכשנטמא גבו – לא נטמא תוכו (אבל גבו טמא כמבואר בברכות נב: וע' שטמ"ק אות ז; מים קדושים), ולא אוגנו

אזנו וידיו.

[ודוקא לחולין ולתרומה, אבל לקדש נטמא גבו נטמא כולו (חגיגה כא-כב)].

כלי שטף שאין להם תוך – כלי עץ (עור ועצם) אינם מקבלים טומאה מדאורייתא. (שהוקשו ל'שק'. ומרבנן

יש להם טומאה בכלים מסוימים), מלבד אם הם משמשים למדרס (מושב, משכב, מרכב). אבל כלי מתכות,

אפילו הפשוטים – מקבלים טומאה.

ובאופן זה שאין להם תוך, אין חילוק בין הצד שמשמשים בו ל'גב' החיצוני הלכך אם נגעו משקים בצד

אחד, נטמא הכלי כולו.

הרמב"ם (כלים כה,ג) כתב שפשוטי כלי עץ שאינם ראויים למדרס, נטמאו אחוריהם במשקין

- אין תוכם טמא. ורק בראויים למדרס אמרו שאין בהם חילוק בין אחוריים לתוך. והראב"ד

סובר (כפירוש המפרשים. ע' משל"מ ועוד) שאפילו גבם אינו טמא. וכן נראה מדברי רש"י

בסוגיתנו.

פרטים נוספים, ע' בשבת טו-טז.

דפים לח – לט (מ)

ס. אלו הם מומי העיין?

מומי העיין: הריס (י"ג: חריץ) של העיין (= העפעף) שניקב, נפגם או נסדק;
דק בעינו – דוק לבן כשהוא צף, או דוק שחור משוקע. ולא להפך (ע' באור הדברים בשו"ת הרדב"ז ח"ה קג);
תבלול – כחוט לבן הפוסק ונכנס לחלק השחור שבעיין. אבל שחור הנכנס ללבן – לא, שאין מום בלבן,
שאינו אלא 'חלב העיין'. כן סתמה משנתנו וכדעת רבי יוסי (וכן נקטו בגמרא להלן מ: בסתם, ע"ש בתוס'). ואילו
רבי מאיר סובר שבכל אופן הרי זה מום, שזהו לשון 'תבלול' – המבלבל את העינים;
'חלזון', המכונה גם 'נחש'; וכן עינב (י"ג: עצב) – הרי אלו מומים;

חורור (= טפות לבנות בעיין. רש"י. וע' רבנו גרשום) קבוע ומים הקבועים – שוחטים על מומים אלו.
איזהו חורור הקבוע – ארבעים יום. דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר: שמונים יום. וכן סתמה משנתנו. ר'
חנניא בן אנטיגנוס אומר: בודקין אותו שלש פעמים, בהפרשים שוים דהיינו כל 27 יום (כפרש"י. והתוס'
פרשו בתחילת שמונים יום ובאמצעם ובסופם). ואם המום מופיע במשך זמן זה – הרי זה מום קבוע ושוחטים עליו.
נסתפקו האם מגלה למפרע שהיה קבוע מתחילתו, אם לאו. ונפ"מ לחיוב מעילה לנהנה מפדיונו.

אלו הם המים הקבועים – כל שבדקוהו ע"י אכילת תבואה (שהיא גורם המרפא) ונשאר המום בעינו.
כיצד בודקין – ע"י אכילה מתבואת בית הבעל (– שאינה צריכה תוספת השקיה ע"י אדם) תבואה לחה בזמן הלח,
כלומר באדר וחצי ניסן, ואחר כך יאכל יבש בזמן יבש – באלול וחצי תשרי [ונסתפקו שמא מאכילים
אותו לח ויבש בזמן הלח], מאכילין אותו ממנה כגרוגרת (לכל הפחות) בכל יום בסעודה ראשונה, קודם
לכל אכילה ושניה (וי"מ לאחר שתיה. ערמב"ם וכו"מ; ירושלמי), ותהא אכילה זו בשדה ולא בעיר, וכשהוא
מותר ולא קשור, ועם חברו (שנוקטים בכל הספקות לחומרא);

גלגל עינו (הכולל את הלובן והסירא. עפ"י רש"י. ויש גורסים ברש"י להפך, וכ"ה בפסקי הרי"ד. ולפי"ז המדובר על
השחור שבעיין) עגול כשל אדם; ר' אילא ביבנה חשבו למום, ואמרו לו חכמים: לא שמענו. וב"ד שלאחריהם
אמרו: הרי זה מום (להלן מ).

להלכה הרי זה מום. וסתם הרמב"ם ולא חילק בין אוכמא לצייהרא. (וע' לח"מ; ליקוטי הלכות בעיין

משפט');

יבלת בעיין; לפרש"י, אם בשחור שבעיין – הרי זה מום גמור ושוחטים עליו. ואם בלבן; אם אין בה שער
– אין זה מום כלל (שהרי אין בה עצם). ואם יש בה שער – אינו נשחט על מום זה אבל אינו קרב על
המזבח, אלא ממתנינים למום אחר (עפ"י הסוגיא להלן מ: כגרסה שלפנינו וכפרש"י. וכ"ג ר"ג וראב"ד).

מהרמב"ם (איסורי מזבח ב,ב) משמע שאם יש בה שער אפילו בלבן שוחטים.

ולגרסת התוס' והרא"ש (ע' דברי חמודות שם), חילוק זה אם יש שער אם לאו, מדובר בשחור
שבעיין, שאם יש שער הוי מום גמור, ואם לאו – אין שוחטים לא במקדש ולא במדינה, אבל
בלבן אין היבלת פוסלת כלל.

עין הגדי האחת שהיא גדולה כשל עגל, או קטנה כשל אווז – הרי זה מום (משנה מ: וע"ע לעיל ג).

דפים לט – מ

סא. א. אלו הם המומין שבחוטם?

ב. אלו הם מומי השפתים, הפה והלחיים?